

УДК 343.98

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.120>

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯМ БЕЗПІЛОТНОГО ЛІТАЛЬНОГО АПАРАТУ В ХОДІ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ

Гулько А.А.,

*ад'юнкта Харківського національного університету
внутрішніх справ*

ORCID: 0009-0004-1018-4322

Гулько А.А. Особливості застосуванням безпілотного літального апарату в ході огляду місця події під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту.

У статті висвітлено процесуальні та тактичні особливостей огляду місця події під час вчинення дорожньо-транспортної пригоди із застосуванням безпілотного літального апарату. Для досягнення цієї мети розкрито криміналістичні особливості проведення огляду місця події під час досудового розслідування злочинів порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту на кожному з етапів – підготовчому, робочому та заключному. Досліджено сучасний стан та перспективи застосування органами та підрозділами Національної поліції безпілотних літальних апаратів під час проведення огляду місця дорожньо-транспортної пригоди. Наведено переваги застосування безпілотного літального апарату під час проведення огляду місця дорожньо-транспортної пригоди, визначено поняття безпілотного літального апарату, охарактеризовано способи та тактичні методи використання безпілотного літального апарату. Надано науково-практичні рекомендації щодо порядку фіксації за допомогою безпілотного літального апарату злочинів щодо порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту в ході огляду місця події. Зроблено висновки, що використання безпілотного літального апарату у діяльності слідчого під час розслідування дорожньо-транспортних пригод є правомірним та надає значно більше переваг, ніж використання інших методів фіксування, як-то вимірювання ручною чи лазерною рулеткою, фотографування чи відеофіксація за допомогою фотоапаратів чи відеокамер. Використання БПЛА під час проведення огляду місця події значно зменшує час його проведення, при цьому забезпечуючи можливість отримати якісний і достатній доказовий матеріал.

Ключові слова: безпілотний літальний апарат, огляд місця події, досудове розслідування,

порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, процесуальний порядок, тактика огляду.

Hunko A. A. Features of the use of unmanned aircraft during the inspection of the scene of the incident during the investigation of violations of the road safety rules or vehicle operation.

The article highlights the procedural and tactical features of the inspection of the scene of a traffic accident with the use of an unmanned aerial vehicle. To achieve this goal, the forensic features of conducting an inspection of the scene during the pretrial investigation of crimes of violations of road safety rules or vehicle operation at each of the preparatory, working, and final stages are revealed. The current state and prospects of the use of unmanned aerial vehicles by the bodies and units of the National Police during the inspection of the scene of a traffic accident were studied. The advantages of using an unmanned aerial vehicle during the inspection of the scene of a traffic accident are given, the concept of an unmanned aerial vehicle is defined, the methods and tactical methods of using an unmanned aerial vehicle. Scientific and practical recommendations are given on the procedure for recording crimes with the help of an unmanned aerial vehicle regarding violations of the rules of road traffic safety or vehicle operation during the inspection of the scene of the incident. It was concluded that the use of an unmanned aerial vehicle in the activity of the investigator during the investigation of traffic accidents is legitimate and provides much more advantages than the use of other methods of recording, such as measuring with a manual or laser tape measure, taking photos or video recording with cameras or video cameras. The use of UAVs during the inspection of the scene of the incident significantly reduces the time of its inspection, while providing the opportunity to obtain high-quality and sufficient evidentiary material.

Key words: unmanned aerial vehicle, inspection of the scene, pre-trial investigation, violation of traffic safety rules or transport operation, procedural order, inspection tactics.

Постановка проблеми. Злочинні порушення правил безпеки дорожнього руху характеризуються широкою розповсюдженістю і мають підвищену суспільну небезпеку. Відповідно до звітності Офісу Генерального прокурора в Україні з січня по грудень 2023 року зареєстровано 6649 кримінальних правопорушень за ст. 286 КК України. Водночас, кількість встановлених осіб, котрі керують транспортними засобами та порушили правила безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, що, своєю чергою, спричинили дорожньо-транспортну пригоду (далі – ДТП), і яким було вручене повідомлення про підозру, за вказаний період становить – 3739. Разом із тим, направлено до суду 3321 кримінальне провадження та у 3755 провадженнях прийнято рішення про його закриття за відсутністю складу кримінального правопорушення [1]. Наведена статистика вказує на те, що у діяльності правоохоронних органів є прогалини в ефективності досудового розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту.

Низька ефективність досудового розслідування досліджуваної категорії кримінальних зумовлена низкою факторів, як приклад, великим навантаженням слідчого, складністю процесу розслідування даного виду протиправних діянь тощо. Зокрема, при розслідуванні порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту слідчий повинен провести ряд слідчих (розшукових) дій, як-то: огляд місця події, призначення ряду експертиз (судово-медичної, трасологічної, імунологічної, дактилоскопічної, тощо), допит учасників кримінального провадження (потерпілих, свідків, підозрюваних), проведення слідчих експериментів. Також в залежності від слідчої ситуації та тактичних завдань розслідування можуть проводитися негласні слідчі (розшукові) дії, приміром, спрямовані на встановлення місця знаходження транспортного засобу та особи. При цьому вищевказані слідчі (розшукові) дії потребують значного часу для їх підготовки та проведення. Особливо трудомістким і кропітким є проведення огляду місця події, в ході якого відбувається пошук, фіксація та вилучення слідів кримінального правопорушення. З огляду на що в представленому дослідженні приділимо увагу процесуальним і тактичним особливостям проведення огляду місця події під час розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, особливо такому його аспекту як застосування безпілотного літального апарату (далі – БПЛА).

Аналіз публікацій, в яких за поштовково-но вирішення цієї проблеми. Дослідженням проблематики організації огляду місця події займається велика кількість науковців з галузі криміналістики та кримінального процесу. Зокрема, мова йде про наукові здобутки таких учених, як: В.В. Білоус, Д.Ю. Морозовський, В.В. Баранчук, А.А. Саковський, С.М. Науменко, С.І. Кравченко, І.М. Єфіменко, Ю.М. Черноус, К.А. Гусейнова та інші. Праці зазначених та інших учених носять фундаментально-прикладний характер і складають підґрунтя для наукового пошуку. На даний час вказана тема повністю не висвітлена в наукових працях, що, своєю чергою, вказує на її актуальність. Результатом такого дослідження мають стати науково обґрунтовані пропозиції щодо використання безпілотного літального апарату при огляді місця події під час вчинення дорожньо-транспортної пригоди з метою виконання завдань кримінального провадження.

Метою статті є висвітлення процесуальних та тактичних особливостей огляду місця події під час вчинення дорожньо-транспортної пригоди із застосуванням безпілотного літального апарату.

Виклад основного матеріалу. Огляд місця дорожньо-транспортної пригоди – це початкова та невідкладна слідча (розшукова) дія, спрямована на дослідження території, де відбулася подія, що має ознаки злочину, або настав її результат, зміст якої утворює комплекс пізнавально-посвідчувальних операцій, що включають пошук, виявлення, закріплення, вилучення, дослідження, перевірку та оцінку слідів злочину та інших речових доказів [2, с. 4].

Кримінальний процесуальний кодекс (далі – КПК) України (ст.ст. 104–106, 223, 237, 238, 615) визначає підстави, процесуальний порядок проведення і фіксації огляду. Зокрема, надає право проводити огляд місця події прокурору чи слідчому:

– у період з 6 по 22 годину, за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного, а також крім здійснення кримінального провадження у порядку, встановленому ст. 615 КПК України;

– з проведенням вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапису, складанням планів і схем, виготовленням графічних зображень оглянутого місця чи окремих речей, виготовленням відбитків зліпків;

– здійснювати оглядта вилучати речі і документи, які мають значення для кримінального провадження;

– залучати до проведення понять, спеціалістів чи експертів [3].

При цьому в обов'язковому порядку хід проведення огляду фіксується за допомогою фото чи відеозйомки належними технічними засобами, про що зазначається в протоколі проведенні огляду місця події.

З метою ефективного та якісного проведення огляду місця події, слідчий повинен спланувати свою діяльність на кожному з етапів указаної слідчої (розшукової) дії – підготовчому, робочому та заключному.

На підготовчому етапі, а саме тоді, коли слідчому стало відомо про подію, він повинен: забезпечити збереження речових доказів (здійснити охорону місця події, виставши патруль до приїзду слідчо-оперативної групи (далі – СОГ)); визначити склад СОГ, що виїжджає на місце огляду, у випадку ДТП слідчий повинен залучити спеціаліста (експерта-автотехніка, експерта-криміналіста, судового медика (у разі наявності трупа), кінолога); перевірити готовність технічних засобів огляду та наявність документації (бланків процесуальних документів тощо.). У подальшому після прибуття на місце події слідчий повинен: зібрати й проаналізувати інформацію про подію, отриману іншими працівниками поліції, провести невідкладні дії і вжити заходів, спрямованих на поліпшення умов огляду (забезпечення штучного освітлення й ін.), відповідно до вимог ст.ст. 223, 237 КПК України залучити до участі в огляді понятих та інших учасників [3].

Після проведення підготовчого етапу, слідчий переходить до наступного – робочого етапу слідчого огляду, який складається з низки тактичних заходів, що передують самому огляду та супроводжують його.

Так, під тактикою слідчого огляду слід розуміти комплекс найбільш раціональних і ефективних способів дій, або найбільш доцільну лінію поведінки слідчого, що забезпечує виявлення максимальної кількості слідів злочину та речових доказів, інформації про досліджувану подію. До основних організаційно-тактичних заходів слідчого огляду можна віднести такі:

- правильне визначення меж слідчого огляду (межі слідчого огляду повинні охоплювати: місце, де відбулася злочинна подія, виявлені сліди злочину або інші речові докази та предмети, що мають значення для кримінальної справи);

- розстановка сил та засобів (їх використання), обрання найдоцільнішого порядку пересування місцем події під час огляду;

- визначення методу (тактичних прийомів) огляду обстановки місця події та окремих її елементів, які за класифікацією М.В. Салтевського прийнято поділяти: за глибиною дослідження (загальний, детальний); за повнотою дослідження (вибірковий (суб'єктивний), суцільний (об'єктивний)); за характером досліджен-

ня (статичний, динамічний); за послідовністю застосування (концентричний метод, ексцентричний метод, фронтальний (лінійний) метод, секторний метод, метод огляду по квадратах, вузловий, комбінований) [4, с. 32].

Так, слідчий, визначившись з послідовністю проведення огляду, здійснює огляд спочатку всієї місцевості (місця події та прилеглої до нього території), згодом окремих об'єктів (транспортних засобів і їх уламків, трупу (за наявності) й інших слідів. При цьому складається протокол огляду; робляться відповідні фотознімки; складаються схематичні плани; вилучаються та упаковуються речові докази; вживаються заходи зі збереження тих об'єктів, які мають доказове значення, але їх вилучення неможливе чи недоцільне; здійснюється реагування на заяви, що надійшли від учасників огляду й інших осіб [5, с. 333]. Тобто, фактично, робочий і заключний етапи співпадають за часом їх проведення, але переслідують різні цілі.

Слідчому під час проведення огляду місця події потрібно встановити та зафіксувати в протоколі наступну інформацію: розташування транспортних засобів, зафіксувавши їх шляхом вимірювання відстані від переднього і заднього правих коліс до тротуару і від передньої або задньої осі до нерухомого орієнтира; сліди транспортного засобу (зокрема ширини слідів та конфігурації малюнка протектора); залишків освітлювальних і сигнальних приладів, фрагментів корпусу, які до зіткнення належали транспортному засобу, що залишив місце події; залишків лакофарбового покриття автотransпортного засобу; сліди мастил, гальмівної рідини; сліди контакту транспортного засобу з окремими предметами; предмети, які до зіткнення знаходилися в салоні автомашини: одяг, ділові папери та інші речі; сліди взуття; предмети, які залишені на місці ДТП водієм або пасажиром [6]; зазначити стан дорожнього-покриття, розмітку, дорожні орієнтири, знаки, спосіб регулювання. Після проведеного огляду місця події, слідчий повинен скласти протокол та схему дорожньо-транспортної пригоди, які в подальшому будуть використовуватися під час проведення інших слідчих (розшукових) дії: слідчого експерименту, підготовки та призначення автотехнічної експертизи і т.п.

З вищезазначеного вбачаємо, що проведення огляду місця є невідкладною слідчою (розшуковою) дією, що дозволяє зібрати вихідну інформацію, за результатами вивчення якої будуть обрані напрями розслідування та подальші алгоритми дій, а тому слідчому необхідно відноситися до проведення огляду місця події з відповідальністю. Разом із тим потрібно враховувати людський фактор та складність проведення окремих дій зі збирання слідової інформації. На-

приклад, мова йде здійснення вимірів на місці події ручною чи лазерною рулеткою, бо останні можуть давати похибку. Тому виникає потреба використовувати інші засоби фіксування, у зв'язку з чим рекомендуємо впроваджувати в роботу працівників поліції БПЛА.

Як уже зазначалося, слідчому під час огляду місця події надається право здійснювати фотота відеофіксацію, тому для фотографування, звуко чи відеозапису слідчий має право використовувати технічні засоби. Застосування техніко-криміналістичних засобів і прийомів у боротьбі зі злочинністю визнається правомірним, якщо воно прямо передбачено чи рекомендовано законом, або не суперечить законодавчим приписам за своєю сутністю. Загальні правові основи використання технічних засобів визначаються ст. 2 КПК, яка регламентує завдання кримінального провадження. Забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду потребує ситуаційно зумовленого використання широкого кола допустимих технічних засобів і технологій [7, с. 47].

Правоохоронна система постійно потребує впровадження у свою діяльність новітніх методів та засобів боротьби зі злочинністю, що передбачають застосування сучасних досягнень цифрового, технологічного та науково-технічного прогресу. З цього приводу ще Б. Шавер відмічав, що ефективне розслідування та розкриття злочинів багато у чому залежить від якісного використання в процесі розслідування знань і досягнень технічних наук, а О. Коні в своїй роботі «Суд – наука – мистецтво» справедливо наголошував, що судова практика часто змушена звертатися за допомогою до осіб, які володіють спеціальними знаннями з різних галузей науки, мистецтва або ремесла [8, с. 4].

Так, запровадження та використання у правоохоронних органах БПЛА під час огляду місця події, а саме дорожньо-транспортної пригоди, є дуже ефективним, адже за його допомогою можна отримати зображення в реальному часі, передавати дані на віддалений сервер для зберігання та подальшого використання. Також, у випадку додаткового оснащення БПЛА 3D сканером, можна зробити тривимірне зображення, а в подальшому і 3D-модель місця ДТП. Таке фіксування відбувається відносно швидко, а створення завдяки програмному забезпеченню 3D моделі місця події дає змогу детально його вивчати на будь-якому етапі досудового розслідування кримінального правопорушення, використовувати отримані дані при проведенні експертиз чи слідчих експериментів (наприклад, відомості про розміри, розташування об'єктів, так звані «прив'язки», отримуються найменшою похибкою, що виключає вплив суб'єктивних чинників), під час судового розгляду (до-

питу, дослідження речових доказів та ін.) [9, с. 236].

Крім того, віртуальна реконструкція місця ДТП дає змогу досліджувати обстановку на місці події, послідовність учинення злочину та причинно-наслідковий зв'язок. Саме при огляді місця події за допомогою фотограмметричного 3D сканування здійснюється об'єктивна й деталізована фіксація місця аварії, демонструється взаємне розташування транспортних засобів, їх відокремлених частин, слідів заносу та гальмування, положення потерпілих осіб [10, с. 282-283].

Також серед переваг використання БПЛА варто назвати те, що воно є ефективним для слідчих, які несуть службу у прифронтових регіонах України, де ведуться бойові дії. Це пояснюється тим, що його використання допомагає мінімізувати знаходження учасників на місці події, тим самим забезпечуючи «безпекову складову» вказаної слідчої (розшукової) дії.

Огляд місця події з використанням БПЛА можна проводити, використовуючи наступні тактичні прийоми:

- у випадку, коли необхідно виявити максимально можливу кількість слідів та елементів події, центр якої відомий і знаходиться в порівняно невеликій площині, доцільно застосовувати ексцентричний метод огляду місця події, що полягає в прямокутному переміщенні безпілотної з поступовим розширенням кутів його польоту(центром огляду завжди є вихідною його точкою);

- у випадку, коли центр місця події відомий, а район обстежуваної ділянки має округлу форму порівняно невеликої площини, доцільно застосовувати посекторний метод огляду місця події де вихідна точка початку огляду знаходиться на відстані поза межами його центру;

- у випадку, коли слідчий не має явно вираженого центру місця події, або він йому не відомий можливо застосовувати концентричний метод огляду місця події, який полягає в дослідженні об'єктів від периферії по звужуючій спіралі, до уявного центру місця події;

- у випадку, коли є необхідність провести огляд значних за площею та/або протяжністю ділянок місцевості, можливо застосувати лінійний (фронтальний) або вузловий метод огляду (у цьому випадку центр не має значення, а тому застосування даних способів можливо здійснювати як за наявності центру огляду місця події, так й за його відсутності.),крім цього, лінійні та вузлові методи надають можливість одночасно застосувати два і більше БПЛА, що впливає на час, оперативність а в результаті ефективність проведення огляду [8, с. 30–32].

Так, враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що використання БПЛА під час

проведення огляду місця події дорожньо-транспортної пригоди надає більше переваг, ніж фіксування за допомогою інших звичних технічних засобів (ручної відеокамери чи фотоапарату), та допомагає слідчому вирішити наступні завдання: фіксувати механізм утворення слідів (за допомогою навігації по GPS, телеметрії чи компаса визначати точне розташування транспортних засобів та їх окремих частин, слідів гальмування чи заносу, слідів, які виникають від зіткнення з перешкодою чи перекидання транспортного засобу та ін.); визначати вірогідність уникнення зіткнення транспортного засобу з перешкодою (дослідження відстані за допомогою видимих слідів гальмування, за якими визначають місце та положення транспортного засобу у просторі, в момент, коли водій здійснив дії спрямовані на відвернення наслідків та ін.); фіксувати велику кількість транспортних засобів чи людей на місці події; спостерігати за місцем ДТП, з метою виявлення підозрілої поведінки оточуючих осіб чи протиправних дій учасників руху (наприклад, умисне знищення чи пошкодження слідів ДТП); здійснювати спостереження за особами чи транспортними засобами, які намагаються зникнути з місця події та ін. БПЛА не можуть повністю замінити собою традиційні засоби фіксування інформації, проте можуть допомогти слідчому отримати нову інформацію, в якості додаткового засобу фіксації [11, с. 110].

Визначившись з перевагами застосування БПЛА під час проведення огляду місця події, варто зазначити, що його використання врегульоване Інструкцією із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, затвердженою наказом № 1026 МВС України від 18 грудня 2018 року [12].

Відповідно до вищевказаного нормативно-правового акта БПЛА – це повітряне судно, призначене для виконання польоту без пілота на борту, керування польотом якого і контроль за яким здійснюються за допомогою спеціальної станції керування, що розташована поза повітряним судном. Польоти БПЛА здійснюються відповідно до законодавства у галузі державної авіації України. Кількість відеокамер та порядок їх використання на БПЛА (умови польотів, погодні умови, час доби тощо) визначаються згідно з керівництвом з льотної експлуатації БПЛА та/або згідно з інструкцією виробника. Підготовка та розробка польотного завдання, у якому визначається початок та кінець роботи систем фото- і відеозапису, розміщених на БПЛА, здійснюються у порядку, визначеному законодавством, із дотриманням відповідних вимог, польотне завдання затверджує керівник

органу підрозділу поліції. Після виконання польотного завдання інформація з карти пам'яті або флеш-карти БПЛА експортується (переноситься) на носій інформації (карту пам'яті або флеш-карту) працівника поліції, який ставив завдання, про що робиться відмітка в польотному завданні [12].

З наведеного помітно, що використання БПЛА є допоміжним засобом фіксації під час огляду місця події, яке в обов'язковому порядку повинне фіксуватися в протоколі огляду місця події. При цьому його використання жодним чином не порушує та не суперечить встановленому законодавством процесуальному порядку проведення досліджуваної процесуальної дії.

Крім того, з огляду на те, що БПЛА є технічним засобом, який потребує спеціальних знань, рекомендуємо залучати спеціаліста до проведення даної слідчої (розшукової) дії. Відповідно до ст. 71 КПК України «спеціаліст – це особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування й судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок» [3]. Зокрема, враховуючи той факт, що використання БПЛА у правоохоронній системі є сучасним методом, який досить широко використовується працівниками поліції, деякі кадри поліції, а саме спеціалісти-криміналісти органу досудового розслідування, пройшли/проходять курси підготовки щодо використання даного виду технічних засобів.

Висновки. Огляд місця події є невідкладною та першочерговою слідчою (розшуковою) дією, від якісного проведення якої залежить ефективність досудового розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням правил дорожнього руху або експлуатації транспортом. У зв'язку з чим рекомендовано слідчим використовувати у своїй діяльності новітні технічні засоби фіксування, а саме БПЛА, оскільки його використання є правомірним та надає значно більше переваг, ніж використання інших методів фіксування, як-то вимірювання ручною чи лазерною рулеткою, фотографування чи відеофіксація за допомогою фотоапаратів чи відеокамер. Використання БПЛА під час проведення огляду місця події значно зменшує час його проведення, при цьому забезпечуючи можливість отримати якісний і достатній доказовий матеріал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Статистика. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 23.03.2024).

2. Дорожньо-транспортні пригоди. Критерії оцінки дій водія / С.О. Шевцов, К.В. Дубонос. Харків: Факт, 2004. 176 с.
3. Кримінально процесуальний кодекс України// База даних «Законодавство України» / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 23.03.2024).
4. Чаплинський К.О. Тактика проведення окремих слідчих дій: монографія. Дніпропетровськ, 2006. 375 с.
5. Криміналістика: підручник / В.В. Пясовський, Ю.М. Черноус, А.В. Іщенко, О.О. Алексеев та ін. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 544 с.
6. Криміналістика: навчальний посібник / Варфоломеева Т.В., Гончаренко В.Г., Бояров В.І., Гончаренко С.В. та ін.; за ред. В.О. Попелюшко. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 512 с.
7. Криміналістика: підручник: у 2 т. Т. 1. / В.Ю. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова та ін.; за ред. В.Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 456 с.
8. Особливості застосування безпілотних літальних апаратів органами та підрозділами поліції: метод. рек. / А.А. Саковський, С.М. Науменко, С.І. Кравченко, І.М. Єфіменко та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ. 2022. 72 с.
9. Тетерятник Г.К. Проведення огляду місця події в умовах надзвичайних правових режимів. *Право і суспільство*. 2022. № 3. С. 233–239 URL: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.3.36> (дата звернення: 23.03.2024).
10. Баранчук В.В. 3D сканування як спосіб фіксації на місці злочину: переваги і недоліки. *Юридичний бюлетень*. Одеса, 2020. Вип. 16. С. 282-283. URL: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.16.01> (дата звернення: 23.03.2024).
11. Баранчук В.В., Гусейнова К.А. Особливості застосування БПЛА під час огляду місця дорожньо-транспортної пригоди. *Modern Directions and Movements in Science: Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference (October 26–28, 2023)*. Luxembourg, GrandDuchyofLuxembourg. С. 106–112. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/4585/4621> (дата звернення: 23.03.2024).
12. Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису: затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2018 № 1026. *База даних «Законодавство України» / Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0028-19> (дата звернення: 23.03.2024).